

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

- Klagesak nr.:** 11/2011
- Klager:** [REDACTED]
- Klagers prosessfullmektig:** Advokat John Tuflått
- Klagen gjelder:** Krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768
om særskilt kompensasjonsordning
- Beslutningsdato:** 8. mars 2012
- I behandlingen har deltatt:** Anne Stine Eger Mollestad
Eva Klepsland Drageset
Odd Helge Olsen
Trond Jørgensen
- Konklusjon:** Klagen tas delvis til følge. Skadelidte innvilges kompensasjon basert på 50 % ervervsmessig uførhet som følge av tjenestegjøring i [REDACTED]. Ervervsuførhet utover 50% må utredes nærmere. Salærkravet for klageomgangen tas delvis til følge.

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, heretter kalt skadelidte, tjenestegjorde i ██████████. Han var frisk, både fysisk og psykisk, før tjenesten. Etter hjemkomst jobbet skadelidte i ulike stillinger i Forsvaret, men mistet sikkerhetsklareringen i ██████████. Saken ble anket og endte i ██████████ med endelig avslag på sikkerhetsklarering og skadelidte ble kort tid etter sagt opp. I perioden etter tap av klarering jobbet skadelidte med egne prosjekter, investerte penger og jobbet svært mye. Han kollapset i ██████████.

Statens pensjonskasse (SPK) mottok den 12. november 2009 krav om erstatning. Etter opprettelsen av den særskilte kompensasjonsordningen ble erstatningskravet tatt under behandling etter denne ordningen. Det er i saken utarbeidet spesialisterklæring i samsvar med særskilt mandat utarbeidet av Forsvarsdepartementet (FD).

Under henvisning til spesialisterklæringen og sakens øvrige dokumenter avsto SPK kravet om utbetaling etter kompensasjonsforskriften § 4. SPK la til grunn at det ikke er tilstrekkelig sannsynliggjort årsakssammenheng mellom tjenestegjøringen og skadelidtes psykiske plager i dag. Videre la SPK til grunn at vilkåret om at skadelidte må være varig ervervsmessig ufør ikke er oppfylt, da det fremgår av spesialisterklæringen at behandling bør prøves og at prognosen for bedring og dermed for fungering i inntektsgivende arbeid, er god.

Skadelidte påklaget avgjørelsen med den begrunnelse at SPK har stilt strengere krav til årsakssammenheng enn hva som har vært intensjonen fra departementets side, og at saken ikke er tilstrekkelig trygdemessig avklart til at det kan fattes et endelig vedtak.

I påvente av at Klagenemnda for kompensasjon og billighetserstatning ble opprettet, ble klagen behandlet av FD. Departementet konkluderer med at det ikke anses tilstrekkelig sannsynliggjort noen årsakssammenheng mellom tjenesten og skadelidtes aktuelle psykiske lidelse utover de lette aktiveringssymptomene. Det ble dermed ikke tatt stilling til i hvilken grad skadelidte er ervervsmessig ufør.

2. Klagenemndas vurdering

Innledningsvis legges til grunn at skadelidte lider av en psykisk lidelse. Spørsmålet i saken knytter seg dels til om skadelidte i tilstrekkelig grad har sannsynliggjort at denne springer ut av tjeneste i internasjonale operasjoner. Dersom det finnes bevist at skadelidte er påført en psykisk belastningslidelse som følge av tjenesten, må det tas stilling til i hvilken grad dette har redusert skadelidtes ervervsevne.

Kravene til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil tjenesten være årsak til den psykiske belastningsskaden skadelidtes lider av, dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Det er skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng.

Det er innhentet spesialisterklæring i anledning saken fra dr Hougsnæs. Han konkluderer med at skadelidtes sykdomsbilde primært er preget av depressiv symptomatologi, betinget av andre hendelser, valg og disposisjoner enn tjenesten og at det derfor er mindre enn 50% sannsynlig at det er årsakssammenheng.

Den sakkyndige har under noe tvil funnet at A-D-kriteriene for å konstatere PTSD er til stede, men finner ikke at E-kriteriet er oppfylt. E-kriteriet er et tidskriterium. Han har på denne bakgrunn konkluderte med at skadelidte ikke lider av PTSD. Den sakkyndige fremholder dog at skadelidte gradvis har utviklet visse symptomer som kan forstås som posttraumatiske stresssymptomer, eller en subklinisk PTSD. Den sakkyndige finner videre at skadelidte fremstår med åpenbare depressive symptomer, som forklarer storparten av hans psykiske lidelse de siste år. Den sakkyndige har ikke belyst hva som evt har utløst denne tilstanden, men har lagt til grunn at det ikke er årsakssammenheng mellom hans depressive symptomer, hans mulige posttraumatiske stresssymptomer og tjenesten under henvisning til de såkalte Lie-kriteriene som ble nedfelt i en høyesterettsdom inntatt i Rt 1998 s 1565. Lie-kriteriene er basert på diagnostisering av somatiske lidelser, nærmere bestemt nakkeslengskade som følge av whip-lash mekanisme som har et bestemt symptommønster. Det fremstår for nemnda som fremmed å anvende de samme kriterier i tilknytning til psykiske diagnoser. Det vises for så vidt til Rt 1998 s 1565 på s 1577, og Rt 2010s 1547 i premiss 46 flg, hvor det også var tale om nakkeskade. Den sakkyndige fremholder bl.a at kravet til "akutt symptomer" og "brosymptomer" ikke er oppfylt, idet forhøyet aktiveringsnivå samt bruk av alkohol oppfattes som "normale stresssymptomer".

Den sakkyndige finner således ikke holdepunkter for psykiske lidelse eller symptomdebut det første året etter skadelidtes hjemkomst. Fra █████ beskriver søvnproblemer og rastløshet som ga seg utslag i hyperaktivitet som kulminerte med kollaps i █████, ca 5 år etter avsluttet tjeneste. Allerede i █████ fikk skadelidte problemer med sikkerhetsklareringen og dermed ansettelsesforholdet i forsvaret. Årsaken til at sikkerhetsklareringen ble trukket tilbake, er hemmeligstemplet. Det er dog ikke fremkommet noen opplysninger om andre hendelser i skadelidtes liv verken før eller etter tjenesten i █████, som kan forklare hans symptomutvikling.

Etter kompensasjonsforskriften er det et krav at det er oppstått en psykisk belastningslidelse som følge av den internasjonale tjenesten. Det er ikke et krav til bestemte psykiatriske diagnoser som f.eks PTSD. Det er tilstrekkelig å sannsynliggjøre at det er oppstått en psykisk belastningslidelse. Kravene til bevis for å konstatere årsakssammenheng er lempeligere etter kompensasjonsordningen, jf. Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 22.11.2010, hvor det heter *"Da de fleste kravene under kompensasjonsordningen ligger langt tilbake i tid, skal beviskravet praktiseres lempeligere enn etter et krav under det alminnelige erstatningsmessige grunnlag."*

Slik saken fremstår for nemnda, finner nemnda at SPK har praktisert kravene til sannsynliggjøring for strengt, når SPK har konkludert med at det ikke er sannsynliggjort årsakssammenheng. Det fremkommer ikke noe i skadelidtes etterfølgende liv som kan forklare utviklingen av hans symptomer. Samtidig er det under tjenesten beskrevet dramatiske hendelser og opplevelser som skadelidte har vært utsatt for. Det er ingen andre forhold etterfølgende som kan forklare utviklingen av hans symptomer. Derimot er de symptomer han angir som høyt aktiveringsnivå, kombinert med høyt alkoholforbruk, søvnproblemer og rastløshet typiske for personer som har opplevet flere traumatiske hendelser under tjeneste.

Sett i lys av de politiske beveggrunner for innføring av kompensasjonsordningen sammenholdt med det faktum at det er en standardisert erstatningsordning med begrensede krav til dokumentasjon og uttalt lempeligere krav til bevis, er det etter nemndas vurdering grunn til å konkludere med at det er tilstrekkelig sannsynliggjort at skadelidte ble påført en psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon.

Spørsmålet knytter seg i det følgende til i hvilken grad den psykiske belastningslidelsen har medført en varig ervervsmessig uførhet. Kompensasjon etter forskriften forutsetter varig ervervsmessig uførhet. Det er på det rene at skadelidte pr i dag ikke er i arbeid. I spesialisterklæringen som er innhentet i anledning saken fremgår det at skadelidte aldri har fått behandling for sine psykiske problemer. Det er etter specialistens oppfatning klart at skadelidte burde ha fått behandling og han fremhever en viss optimisme i forhold til forventet behandlingseffekt. Den sakkyndige fremholder videre at det viktigste relatert til behandling for skadelidte er å bryte ut av den passiviserte livssituasjonen han pr i dag befinner seg i. Skadelidte trenger hjelp for å få tilbake troen på seg selv, og det viktigste i denne sammenheng er å komme i arbeid. Skadelidte har ikke vært i arbeid siden kollapsen i [REDACTED].

På bakgrunn av nevnte spesialisterklæring fremstår behandling som et reelt alternativ som bør prøves, basert på at prognosen for bedring og dermed for fungering i inntektsgivende arbeid, er den sakkyndiges vurdering er god. Nemnda ser det også som uheldig at spesialisterklæringen ikke ble oversendt fastlege og NAV for videre oppfølging, basert på den klare anbefaling om behandling.

Den innhentede spesialisterklæring er datert 14. desember 2010. For å kunne ta stilling til skadelidtes ervervsuførhet, er det helt sentralt å få belyst om skadelidte har mottatt noen form for behandling i ettertid og få en status på trygdesituasjonen. Skadelidtes advokat møtte uten sin klient under nemndsbehandlingen. Advokaten hadde selv ikke hatt møte med sin klient i forkant utover telefonsamtaler, og han kunne i nemndsmøtet ikke redegjøre for om skadelidte har mottatt behandling og han kunne ikke i tilfredsstillende grad redegjøre for skadelidtes trygdesituasjon i dag. Saken fremstår derfor som uopplyst på helt sentrale og vesentlige områder. Dette er opplysninger som åpenbart er lett tilgjengelige og som kunne ha vært avklart om advokaten hadde vært i kontakt med sin klient forut for behandlingen i nemndsmøtet.

Nemnda plikter å få saken så godt opplyst som mulig før det fattes vedtak, jf forvaltningsloven. Det fremgår tydelig av spesialisterklæringen at behandling vil få effekt, men nemnda har ingen dokumentasjon på om skadelidte har mottatt noen form for behandling de siste to år. Saken er etter nemndas syn ikke tilstrekkelig opplyst for å tilkjenne skadelidte full erstatning. Nemnda er likevel av den oppfatning at skadelidte basert på de fremkomne opplysninger neppe vil kunne komme tilbake i fullt arbeid. På denne bakgrunn finnes nemnda at skadelidte bør tilkjennes en kompensasjon basert på 50 % uførhet. Dette utgjør kr. 1.386.280,-.

Med bakgrunn i hans relativt unge alder, sammenholdt med opplysninger om muligheten for behandling og utnyttelse av restervervsevne, må den øvrige del av erstatningen foreløpig utstå i påvente av behandling, evt gjennom en ny vurdering av skadelidtes ervervsevne. Det vises til sak 13/2011 for så vidt gjelder skadelidtes plikt til å ta i mot eller utnytte de behandlingstilbud og det attføringsopplegg som er tjenlig.

Advokat John Tuflått overtok saken etter advokat Olav Stake i august 2011. Da var klage alt inngitt. For klageomgangen har advokat Stake fremsatt salærkrav på totalt kr. 34.813,- inkl. mva. Kravet gjelder et tidsforbruk på 28,5 timer med fradrag for tidligere utbetalt salær. I

henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Kravet dekkes i sin helhet.

Advokat Tuflått har fremsatt salærkrav på totalt kr. 34.750,- inkl mva for sin bistand fra august 2011 og frem til og med nemndsmøtet. Kravet gjelder et tidsforbruk på 10,5 timer til saksforberedelse og 4 timer for fremmøte i nemnda. Nemnda finner at salærkravet ifm saksforberedelsen langt overstiger det som anses rimelig og nødvendig og finner å dekke et tidsforbruk på 2 timer. Et advokatbytte medfører merkostnader og det er advokatens oppgave å informere klient om dette. Advokaten har opplyst at han ikke har gitt sin klient opplysninger om dette. Det må advokaten selv hefte for. En stor del av tidsbruken har gått med på å sette seg inn i saken og etablere klientforholdet og disse kostnadene anses ikke rimelige og nødvendige utgifter for juridisk bistand. Nemnda finner videre at advokatbyttet ikke har tilført saken noe utover det som tidligere er kommet fra advokat Stake i forbindelse med fremsettelse av klagen. Advokat Tuflått har krevet dekket salær tilsvarende 4 timer for oppmøte i nemnda. Advokaten har under møtet kun i meget begrenset grad tilført opplysninger til saken og det har vært en fullstendig fravær av bidrag om helt vesentlige forhold for sakens opplysning. Nemnda har likevel under stor grad av tvil, valgt å dekke utgifter til fremmøte med bakgrunn i at møtet var lagt til Krigsveteransenteret på Bæreia ved Kongsvinger, hvilket medførte betydelig reisevei for advokaten. Nemnda finner likevel å presisere at det ikke kan påventes dekning av salær i fremtidige saker uten at man ved et slikt fremmøte også bidrar til sakens opplysning gjennom å kunne besvare helt åpenbare og grunnleggende saksopplysninger. Kravet for fremmøte i nemnda dekkes under tvil i sin helhet.

3. Konklusjon

Klagen tas delvis til følge. Skadelidte anses å ha en varig ervervsmessig uførhet tilsvarende 50 % som følge av tjenesten i Kosovo. Ervervsuførhet utover 50% må utredes nærmere. SPK skal utbetale kr. 1.386.280,- til skadelidte.

Vedrørende saksomkostninger for klageomgangen skal SPK utbetale til advokat Stake kr. 34.813,- inkl. mva. og til advokat Tuflått kr. 14.625,- inkl. mva.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 28. mars 2012

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder